

A réti széna szakszerű tárolása

Dr. Tasi Julianna

Szent István Egyetem, Állattenyésztés-tudományi Intézet

A réti széna egyre nagyobb jelentőséggel bír a kérődző állatok és a lovak takarmányozásában. Több okot is fel lehet sorakoztatni az előbbi megállapítás indoklására. Ezek között olyan egyszerű technikai okok is említhetők, mint a levélpergési veszteség elkerülése, hiszen a pázsitfűvek levele levélhüvellyel és nem levélnyéllal kapcsolódik a szárhoz, ezért a száradás során nem törik le. Nincs jelentős különbség a szár és a levél vízleadási sebességében, ezért nem feltétlenül szükséges szársértő alkalmazása kaszálás-kor. Ez azért is fontos, mert a madárvédelmi AKG programokban kötelező a madárbarát kaszálási módszer alkalmazása, ami tiltja a szársértő használatát. A réti széna nagyon fontos forrása a strukturális rostnak. A jó minőségű réti széna elegendő mennyiségben biztosít a bendőben könnyen lebontható rostot, ezért a tejtermelés, a tej zsírtartalma és a kérődzés szempontjából egyaránt hasznos (I. Orosz Sz. cikkei).

Elégedettek lehetünk, amikor jó minőségben sikerült betakarítani elegendő mennyiségű réti szénát. De nem lehetünk nyugodtak, ha nem megfelelően alakítottuk ki a széna tárolási helyét.

Az utóbbi években egyre több gazdaságban azt tapasztaltam, hogy a gazdasági udvar egyik legmélyebb pontján tárolták a szénabálákat. A paraszt emberek tudták, hogy ez helytelen. Ahol összefolynak a vizek, oda nem teszünk kazlat. A kazal helyéről el kell vezetni az esővizet is, úgy kell kiképezni, hogy le tudjon folyni a víz, ne tudjon a kazal alá csorogni. Manapság a hengerbálák készítése a legelterjedtebb a magyar gyakorlatban - ami gépberuházási - és bálamozgatási szempontból kedvezőbb, de minden más szempontból hátrányosabb választás, mint a szögletes bála. A legnagyobb gondot az összerakás, veszteség nélküli tárolás okozza. A fedél nélküli tárolás óhatatlanul károsodáshoz, penészedéshez, romláshoz vezet a hengerbálák esetében (1. kép).

1. kép Szabad ég alatt tárolt hengerbálák tavasszal (fotó: Tasi J.)

A veszteség átlagosan 20% körüli, de ennek duplája is lehet csapadékos tél vagy rossz helyszínválasztás esetén. Az utóbbi években megjelent a piacon olyan légáteresztő textil ponyva, melynek segítségével megoldható a hengerbálák fedél nélküli tárolása (2-4. kép, fotók: Halász A.).

2. kép Légáteresztő textil takaróponyva háromsoros piramisban összerakott hengerbálákon

3. kép A légáteresztő textilponyva közelről. Látható, hogy a ponyva alatt hibátlan a széna tél végén is.

4. kép A hengerbálák fedél nélküli, ponyva-takarásos megoldása példaszerű a DE Karcagi Kutatóintézetében

Néhány évenként rá kell áldozni a takaróanyag költségét. A legjobb megoldás a tető alatti tárolás (5. kép). Ennek nagyobb a beruházási költsége, de egyszer kell megcsinálni és tartósan hasznot hoz azzal, hogy nulla százalékra csökken a tárolási veszteség.

5. kép Nagy méretű szögletes bálák szakszerű, tető alatti tárolása egy sziráki gazdaságban (fotó: Halász A.)

A réti szénák esetében a téli tárolás során jelentős minőségromlás következhet be, ha a bálákat szabad ég

alatt takaratlanul tárolják. 2009 és 2012 között egy juhtartó gazdaságban vizsgáltuk a réti széna minőségét és annak változását a szabadban és szénapajtában történő tárolás esetén. 2010 tavaszán vettünk mintákat a kislejtési kísérleti helyen 2009-ben készült és hengerbálákban tárolt szénából. Az 1-es mintát a tároló épületben elhelyezett szénából, a 2-es jelűt a szabad ég alatt tároltból vettük. Utóbbinak a külső rétege szemmel láthatóan penészes volt, a mintát a bálák belsejéből vettük ki. A széna színe is megváltozott, látható volt a minőségromlás a fedett helyen tárolt réti széna egészséges zöld színéhez képest. Az 1. táblázatban közöljük a laboratóriumi vizsgálat eredményét. A nyersfehérje mennyisége 30%-kal kevesebb lett a rosszul tárolt szénában. Feltűnő a sejtfal-tartalom (NDF) mennyiségének csökkenése, ugyanakkor a savdetergens rost (ADF) és a teljesen emészthetetlen rost, lignin (ADL) mennyisége megnövekedett a fedetten tároltéhoz képest. Első ránézésre megmagyarázhatatlan a jelenség, hiszen az ADF-tartalom nem lehet nagyobb az összes sejtfal-alkotónál. Valójában a gombák jelenlétére utal ez a mérési eredmény. Hasonló eredményeket kaptak Opitz von Boberfeld és szerzőtársai (2006)*. Összességében 3,8-szer több emészthetetlen anyag (ADL) lett a szabad ég alatt tárolt réti szénában, mint a fedett helyen tároltban.

1. táblázat Fedett helyen és szabad ég alatt tárolt réti széna nyersfehérje-tartalma és rostfrakcióinak alakulása (Kisfüzes)

Megnevezés	Mértékegység	Széna 1	Széna 2
Nyersfehérje	g/kg sza.	99,0	69,1
NDF	g/kg sza.	686,0	459,7
ADF	g/kg sza.	384,2	556,5
ADL	g/kg sza.	23,4	88,8

A gazdálkodó a 2010 tavaszán mért adatok következtében attól az évtől kezdve az összes szénáját fedél alatt tárolja. Vizsgáltuk a tárolási idő hatását is. A 2. táblázat adatai két éven át tárolt és egy télen át tárolt (mindkettő szénapajtában) szénák vizsgálati eredményeit mutatják. Veszteséget nem mutattunk ki, a 2010-ben készített széna beltartalmi értékei lényegesen jobbak a 2011-ben

készülténél, a hosszabb tárolási idő ellenére is. Nagyobb nyersfehérje-, kisebb nyersrost-tartalom jellemzi, kevesebb az összes sejtfal-anyag. Annak a szénának a csapadékos időjárás miatti levelesebb növényzet (kedvező levél-szár arány) okozta a kedvezőbb tápanyagtartalmát, ami a fedél alatti tárolás során az idő előrehaladtával sem romlott.

2. táblázat Fedett helyen tárolt szénaminták tápanyagtartalma a tárolási idő függvényében (Kisfüzes)

Réti széna	Mértékegység	2010-ben készült, két télen át tárolt	2011-ben készült, egy télen át tárolt
Eredeti sza.	g/kg tak.	920,4	927,4
Nyersfehérje	g/kg sza.	91,8	75,6
Nyerszír	g/kg sza.	14,2	16,6
Nyersrost	g/kg sza.	335,2	368,1
Nyershamu	g/kg sza.	94,5	66,4
N-m.k.a.	g/kg sza.	464,3	473,3
NDF	g/kg sza.	634,4	664,2
ADF	g/kg sza.	445,6	405,3
ADL	g/kg sza.	59,5	42,1

* W. Opitz von Boberfeld, K. Banzhaf, F. Hrabe, J. Skladanka, S. Kozłowski, P. Golinski, L. Szeman, J. Tasi (2006): Effect of different agronomical measures on yield and quality of autumn saved herb age during winter grazing 2st communication: Crude protein, energy and ergosterol concentration. Czech. J. Anim. Sci., 51, (6): 271-277.p.